MAATALOUS

"Sorkkien päällä on kaikki arvokas"

Rantalan maitotilalla tankin täyttäminen alkaa navetan lattianrajasta. Jani Konnu vakuuttaa, että terveyteen laitetut eurot tulevat takaisin tuotoksessa.

JANI KAUTTO

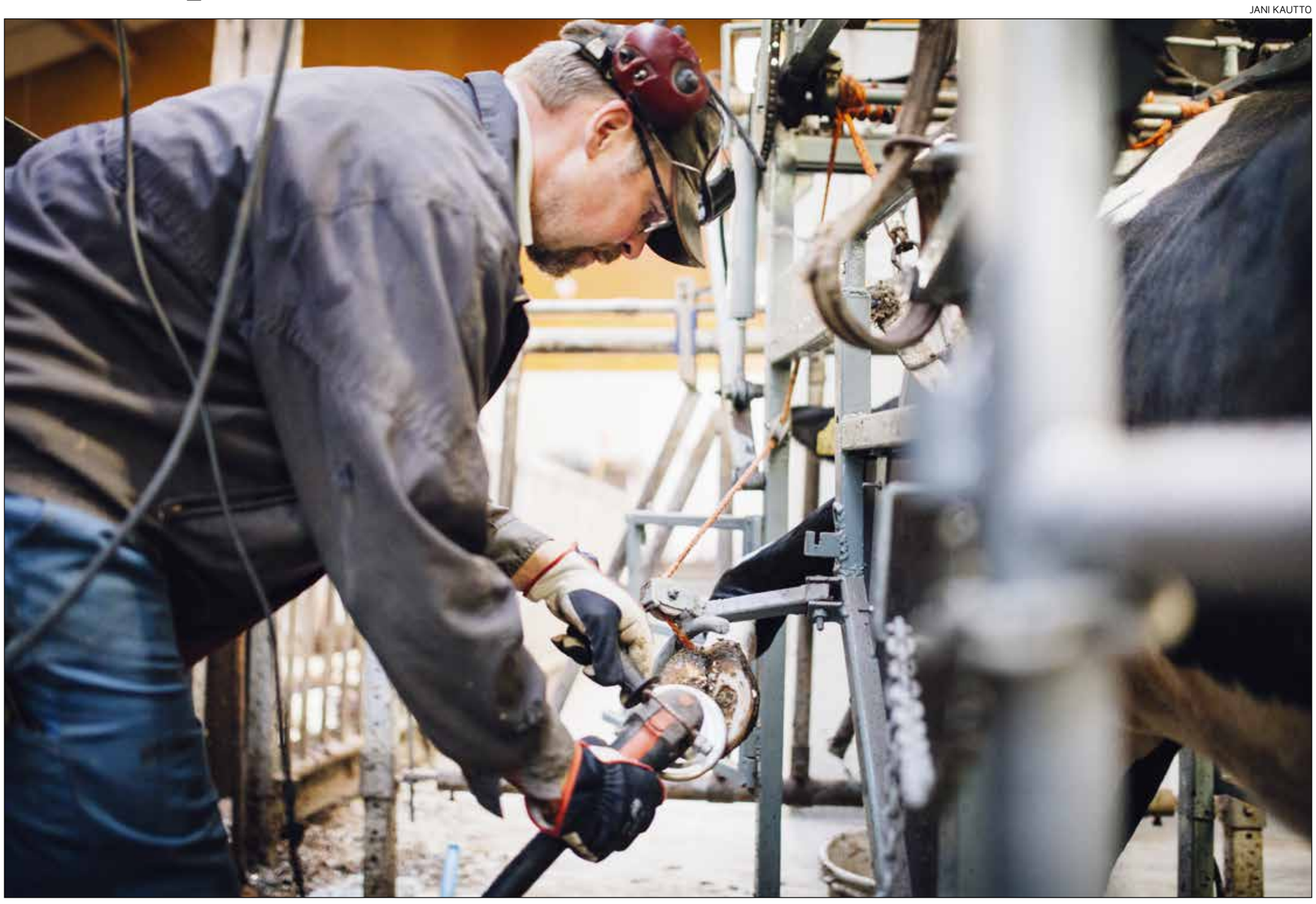

Maidontuottaja Jani Konnu kävi kesällä sorkkahoitokurssin ja hankki käytetyn hoitotelineen. Nyt lehmien jalkoja voi tarkistaa ja hoitaa milloin tahansa.

SAVONLINNA (MT)
Sorkan pohja muuttuu hetkessä siistin vaaleaksi ja sorkkapuoliskojen välinen holvi aukeaa kauniiksi, kun maidontuottaja **Jani Konnu** esittelee tilan uutta hankintaa.

"Holvaus on tärkeää ja kaikki tumma pitää saada pois", isäntä näyttää sorkan hoidettuaan.

Eläköityneeltä sorkkahoitajalta ostettu sorkkahoitoteline seisoo aivan lypsyrobotin vieressä, jotta lehmät tottuisivat siihen.

Malliksi sattuva nuori friisiläinen epäröi silti jonkin aikaa, ennen kuin himo tarjottuihin jauhoihin vie voiton. Homma on sille hieman outoa, sillä vasta muutama lehmä on ehtinyt hoidettavaksi omaan telineeseen.

Isäntä kävi kesällä sorkkahoitokurssin, ja hänen tarkoituksenaan on jatkossa huolehtia karjan sorkkaterveydestä itse.

"Sorkkien kunto ja etenkin akuuttien tapausten hoito kiinnostaa, vaikka sorkkahoitaja onkin ollut melko hyvin saatavilla lyhyelläkin varoitusajalla. Ongelmiin on paras tarttua välittömästi. Sorkkavaiva on aina myös tautiriski, se voi aiheuttaa utaretulehduksenkin", Konnu kertoo.

Lehmän perustukset

Sorkkiin ja karjan terveyteen ylipäätään laitetaan tilalla paljon panoksia.

"Sorkat on vähän sama kuin talossa perustukset. Kaikki arvokas on niiden päällä. Jalkojen toimivuus on yhdenlainen tankin täyttölaite", isäntä kuvailee.

Tilalla on melko paljon kierresorkkia, mutta tarttuvilta sorkkasairauksilta on vältytty. Kierresorkista yritetään päästä eroon säännöllisellä hoidolla.

"Kaikki on yhteydessä kaikkeen. Kun parret ovat puhtaat ja pöydällä on jatkuvasti hyvälaatuista rehua, niin stressiä on vähemmän ja sorkatkin pysyvät kunnossa."

Tilan lehmämäärä kasvoi laajennuksen yhteydessä 20 lehmästä kolminkertaiseksi. Tautiriskin pienentämiseksi osaa eläinhankinnoista lykättiin.

Pihaton käytävät on jyrsitty seitsemän vuoden aikana kolme kertaa, jotta ne eivät ole liukkaat.

Toissa talvena karjalle tehtiin hehtaarin jaloittelutarha, johon lehmät pääsevät vapaasti. Se on vaikuttanut isännän mukaan ainakin karjan lihaskuntoon ja henkiseen hyvinvointiin. "Laiduntavat lehmät ovat ilo silmille."

Terveydenhuoltokäynnit kannattavat

Tilan noin 62 lypsävän keskituotos on runsaat 10 500 kiloa. Siihen on päästy pitkään jatkuneella tinkimättömällä työllä.

Kaiken perusta on eläinten tunteminen ja tarkkailu.

"Tietokone on hyvä apuväline, mutta se on vain apuväline, lehmäsilmää ei korvaa mikään", isäntä korostaa.

Vuonna 2008 valmistuneeseen pihattoon siirtymisen jälkeen tila on käyttänyt ennakoivaa terveydenhuoltoa.

Kahdeksan viikon välein tehtävillä käynneillä terveydenhuoltoeläinlääkäri nupouttaa vasikat, tarkistaa tiineydet, tekee mahdollisesti tarvittavat hedelmällisyyshoidot ja vastaa tuottajia askarruttaviin kysymyksiin.

Konnut ovat palveluun hyvin tyytyväisiä.

"Sen päivän jälkeen on aina monta kysymysmerkkiä pois. Totta kai se maksaa, mutta kyllä se maksaa takaisinkin."

Ulkopuolisen kanssa hyvissä ajoin sovittu päivä kalenterissa varmistaa myös, että terveysasioita tulee säännöllisesti mietittyä. "Se on vahvemmin kalenterissa kuin jos se olisi vain omassa kalenterissa."

TERHI TORIKKA

Konnun maitotilalla panostetaan terveysongelmien ennaltaehkäisyyn. Yksi tärkeä tekijä on tasalaatuinen, hyvä rehu.

Sorkkahoidon suosio kasvaa

Sorkkaterveyden merkitys on korostunut pihattonavettojen yleistyessä.

Samaan aikaan myös tuottajien kiinnostus asiaan on kasvanut ja sorkkahoitajien käyttö lisääntynyt, kertoo tuotantoeläinten erikoiseläinlääkäri **Heli Simojoki** Helsingin yliopistosta.

Faba on muutaman vuoden kerännyt Sorkkamobiili-laitteen avulla hoitajilta tietoa sorkkahoidoista ja niiden syistä.

Hoidoista noin 40 prosenttia oli viime vuonna ennaltaehkäiseviä. Yleisin sorkkavaiva on anturan vertymät, joita esiintyy noin viidenneksellä hoidetuista. Ne kertovat piilevästä sorkkakuumeesta.

Tilakohtaiset erot ovat valtavia, ontuvien osuus karjasta vaihtelee nollasta 62 prosenttiin, Simojoki kertoo.

"Parsinavetoissa sorkat usein pysyvät parempina kuin pihatoissa, mutta toisaalta niissä esiintyy muita jalkaongelmia. Lisäksi jalkavaivat jäävät parsinavetassa helpommin huomaamatta."

Sorkkahoitokurssien suosio on viime vuosina kasvanut ja jotkut tilat ovat hankkineet omia sorkkahoitotelineitä.

"Ne helpottavat myös eläinlääkärien mahdollisuuksia tutkia ja hoitaa sorkkia", Simojoki kiittelee.

Hän toivoo kuitenkin, ettei sorkkahoidon siirtyminen tuottajan omille harteille muun työtaakan oheen johda hoitojen harvenemiseen.

"Sorkkahoitajan säännöllinen käynti voisi olla hyvä omasta osaamisesta huolimatta."

Simojoki muistuttaa, että yksi syy tarttuvien sorkkasairauksien leviämiseen on eläinkauppa, mutta se ei ole ainut. "Sairaus voi pysyä monta vuotta piilossa, ja sitten joku karjan stressitilanne tuo sen esiin."

Säännöllisen sorkkahoidon lisäksi jalkaterveyteen vaikuttavat olosuhteet, kuten makuumukavuus, puhtaat, pitäväpohjaiset käytävät ja tasalaatuinen, ei liian voimakas, rehu.

Tarttuvien sorkkasairauksien taltuttamiseen Simojoki suosittelee huuhtelualtaita oikein käytettynä, mutta muille ne eivät ole tarpeen. "Altaissa käytettävä kuparisulfaatti on ympäristövaikutuksiltaankin paljon keskusteltu."

TERHI TORIKKA

Lintuflunssa pakottaa USA:n uudistuksiin

Yhdysvaltain siipikarjasektori tiukentaa eläintauteihin varautumistaan maassa vellovan lintuinfluenssaepidemian vuoksi, kertoo World Poultry -verkkolehti. Viranomaiset ovat todenneet epidemian olevan maan historian pahin eläintautiesiintymä.

Yhdysvaltalaisen munantuottajien yhteenliittymän, United Egg Producersin pääjohtajan **Chad Gregoryn** mukaan Yhdysvaltain maatalousministeriön (Usda) luotsaama bioturvahanke perustuu tilojen omavalvontaan sekä niihin johtopäätöksiin, joita on jo tehty tuhoisan epidemian perusteella.

Gregoryn mukaan tuottajat ovat olleet järkyttyneitä siitä, miten virus pääsi leviämään maan siipikarjasektorille.

"Ajattelimme bioturvan olevan hyvällä tasolla, ja se olikin, mutta ei siitä huolimatta riittävällä."

Epidemian takia Yhdysvaltain siipikarjasta peräti kolmannes jouduttiin lopettamaan. Tuotannon romahduksen vuoksi maahan on tuotu jopa 300 miljoonaa munaa, erityisesti Meksikosta ja EU:sta.

Usdan laskelmien mukaan epidemia tuli maksamaan noin 1 000 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria eli 940 miljoonaa euroa. Kustannuksia tuli muun muassa lintujen hävittämisestä polttamalla, kompostoimalla sekä hautaamalla. Työlästä ja aikaavievää oli myös tuotantotilojen desinfiointi.

> Ajattelimme bioturvan olevan hyvällä tasolla, ja se olikin, mutta ei riittävällä.
>
> CHAD GREGORY

JUHANI REKU

www.yamaha-motor.fi
www.facebook.com/yamahasuomi
YAMAHA
Revs Your Heart

Penisilliiniä riittää helmi-maaliskuulle asti

Eläimet eivät jää hoitamatta, vaikka bentsyylipenisilliini loppuisi Suomesta.

"Vaikka bentsyylipenisilliini on käytetyin mikrobilääke eläinten bakteeritulehdusten hoidossa, vaihtoehtoisia lääkkeitä on olemassa. Tällöin jouduttaisiin käyttämään laajakirjoisempia mikrobilääkkeitä, jolloin mikrobilääkeresistenssin lisääntymisen riski kasvaisi", eläinlääkäri **Katariina Kivilahti-Mäntylä** Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimeasta kertoo.

"Jotta penisilliinivarastot riittäisivät mahdollisimman pitkään, Evira on antanut väliaikaiset käyttösuositukset, joilla penisilliinivalmisteiden käyttö on suunnattu vain keskeisimpiin käyttötarkoituksiin. Väliaikaiset käyttösuositukset astuivat voimaan, kun bentsyylipenisilliinien velvoitevarastot otettiin käyttöön heinä-elokuussa. Ne ovat eläinlääkäriä sitovia", eläinlääkintätarkastaja **Liisa Kaartinen** Evirasta sanoo.

Bentsyylipenisilliinivarastojen tilannetta ja viikkomyyntiä on seurattu keväästä lähtien. Tämänhetkisen tilanteen perusteella valmisteiden pitäisi riittää ainakin helmi–maaliskuuhun asti. Myyntiluvanhaltijoiden edustajat tekevät koko ajan töitä lisäerien saamiseksi Suomeen.

Ei valmisteta Euroopassa

Penisilliinipula syntyi, kun Kiinassa sijaitseva tehdas menetti oikeutensa valmistaa bentsyylipenisilliiniä.

Euroopassa on bentsyylipenisilliinintuotantoon hyväksyttyjä laitoksia, mutta Fimean tietojen mukaan bentsyylipenisilliiniä ei niissä viime vuosina ole valmistettu.

Bentsyylipenisilliiniä käytetään esimerkiksi utaretulehdusten hoitoon.

Bentsyylipenisilliinivarastojen tilannetta ja viikkomyyntiä on seurattu keväästä lähtien myyntiluvanhaltijoiden ilmoitusten perusteella.

Viikkomyynti oli suurimmillaan keväällä heti kun tiedotettiin, että eläinten bentsyylipenisilliinivalmisteiden saatavuuteen on mahdollisesti tulossa häiriöitä.

"Vaikuttaa siltä, että Eviran väliaikaiset käyttösuositukset ja tilausrajoitukset ovat purreet. Viikkomyynti on selvästi tasaantunut normaalitilanteen myyntiä alhaisemmaksi sen jälkeen, kun velvoitevarastot otettiin käyttöön ja käyttörajoitukset astuivat voimaan", Kaartinen sanoo.

Eläinten tärkein lääke

Bentsyylipenisilliini on tärkein eläinten mikrobilääke ja tuotantoeläimille ylivoimaisesti eniten käytetty mikrobilääke. Sillä hoidetaan erityisesti nautoja ja sikoja.

Naudoilla bentsyylipenisilliiniä käytetään muun muassa utaretulehduksen, sorkkavälin ajotulehduksen, hengitystietulehduksen ja kohtutulehduksen hoitoon. Sioilla sitä käytetään muun muassa keuhkotulehduksen, niveltulehduksen ja ihotulehduksen hoitoon.

Myös korvaavien valmisteiden saatavuudessa on ollut ongelmia, mutta myyntiluvanhaltijat ovat nyt saaneet lisäeriä Suomeen. Joidenkin korvaavien valmisteiden saatavuutta on jouduttu turvaamaan velvoitevarastoilla.

Ruotsissa suuremmat varastot

Asiantuntija **Leena Suojala** MTK:sta arvioi, että kaikki penisilliiniä todella tarvitsevat ovat lääkkeet vielä saaneet.

Suomessa eläinlääkkeiden huoltovarmuusvarastoja on pienennetty vastaamaan kolmen kuukauden tarvetta, kun taas Ruotsissa huoltovarmuusvarastot ovat 12 kuukauden ajaksi.

"Ruotsissa asia ei ole ollut lainkaan esillä eikä kukaan ole huolissaan, vaikka sekä Suomi että Ruotsi käyttävät peruspenisilliiniä ensisijaisena lääkkeenä tuotantoeläimille", Suojala sanoo.

Puinnit loppusuoralla

Viime viikonlopun myrskystä huolimatta lokakuun alkupuolen sää on pääosin suosinut puinteja, todetaan Vilja-alan yhteistyöryhmän (Vyr) viikoittaisessa puintikatsauksessa.

Osassa maata rankat sadekuurot ja viikonloppuna riehunut myrsky ovat pitäneet puimurit pois pelloilta. Lisäksi myrsky aiheutti sähkökatkoja ja esti kuivureiden käynnin.

Suurimmassa osassa maata sadonkorjuu on silti edistynyt hyvin. Aurinkoinen ja tuulinen sää on kuivannut tehokkaasti viljaa. Vyr:n alueelliset asiantuntijat uskovat, että puinnit saataisiin lähes koko maassa päätökseen tällä viikolla.

Kylmenevien säiden vuoksi kuivausajat kuitenkin pitenevät, mikä osaltaan hidastaa jäljellä olevaa sadonkorjuuta.

Puimaton ala jäänee varsin pieneksi

Lokakuun alkuun mennessä puituna ovat syysvehnät sekä lähes kaikki ohra ja kaura.

Kevätvehnistä on puituna yli 80 prosenttia koko maassa lukuun ottamatta Savoa, jossa puituna on arvioiden mukaan vasta 50–70 prosenttia. Uudellamaalla kevätvehnät on korjattu jo lähes kokonaan.

Lokakuun alkupuolen suotuisa sää on edistyttänyt myös öljykasvien puinteja. Syysöljykasveista on niiden viljelyalueilla puituna jo lähes kaikki.

Sen sijaan kevätöljykasvien puintitilanteesta Vyr:n asiantuntijoiden arviot vaihtelevat nollasta 90 prosenttiin. Esimerkiksi Ylä-Savossa puinteja vasta aloitellaan ja Uudellamaallakin vasta 10 prosenttia arvioidaan olevan korjattuna. Sen sijaan Keski-Suomessa puitu ala on jo liki 90 prosenttia.

> Kylmenevien säiden vuoksi kuivausajat pitenevät.

Vyr pyysi tällä viikolla asiantuntijoita arvioimaan myös sitä, kuinka suuri osa vilja-alasta jää tänä vuonna mahdollisesti korjaamatta.

Vaikka kasvukausi on ollut hankala ja sadonkorjuukausi pitkä, osuus koko viljelyalasta jäänee alle 10 prosenttiin. Tälle viikolle ennustettu hyvä puintisää pienensi arvioita puimattomasta alasta.

Viljoilla asiantuntijoiden arviot vaihtelivat nollasta 10 prosenttiin. Eniten viljaa arvioitiin jäävän korjaamatta Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Etelä-Savossa. Puimatta jäävät heikot ja märkyydestä kärsineet tai muusta syystä tuhoutuneet kasvustot.

Sen sijaan öljykasveista jää liki kaikkien asiantuntijoiden mukaan puimatta suurempi osuus kuin viljoista, 2–19 prosenttia. Eniten öljykasveja arvioitiin jäävän peltoon Pohjois-Savon, Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan alueilla.

Syyskylvöt jo oraalla koko maassa

Lokakuun alkuun mennessä syyskylvöt on saatu tehtyä. Kasvustot ovat alkaneet orastua koko maassa.

Vaikka syyskylvöala jääneekin viimevuotista pienemmäksi, asiantuntijoiden arvioiden mukaan se vastaa pääosin keskimääräistä. Halukuutta syyskylvöihin olisi ollut enemmän kuin mitä lopulta saatiin kylvöön.

JUHANI REKU